

Eveliina Hujanen
MA Valokuvataide
Taideteollinen Korkeakoulu
Syksy 2009

Eveliina Hujanen
MA Valokuvataide
Taideteollinen Korkeakoulu
Syksy 2009

Alustavia ajatuksia valokuvasta, verkottumisesta ja verkkopohjaisesta viestinnästä

Essee käsittelee valokuvajournalismin, verkkopohjaisen viestinnän sekä verkottumisen suhteita käyttäen esimerkkinä Foto8:aa, joka on kuvajournalismin erikoistunut cross-mediaalinen toimija. Esseessä kuvaillaan Foto8:n toimintaa eri medioiden välillä ja niiden avulla yleisesti, ja tämän avulla pyrin hahmottelemaan kuvajournalismin median muuttumiseen liittyviä ongelmia ja mahdollisia ratkaisumalleja.

Alustavia ajatuksia valokuvasta, verkottumisesta ja verkkopohjaisesta viestinnästä

Merja Salo (2000, 128) referoi kirjassaan *Imageware- kuvajournalismi mediafuusiossa* CNN Interactiven silloista päätoimittaja Scott Woelfelia osana keskustelua, jossa pohditaan kuvajournalismin ja uuden digitaalisen ympäristön kanssakäymistä seuraavin sanoin: ”[Woelfel] uskoo kuvareportaasin menestyvän verkossa parhaiten, jos joku verkkoviestinnän jo vakiintuvista journalistisista foorumeista ottaa asiakseen ryhtyä todella kehittämään ja edistämään valokuvaan perustuvaa kerrontaa”. Käytän tämän tilan nyt päivittämällä tätä keskustelua ja tarkastelen lyhyesti mitä kuuluu valokuvalle verkkopohjaisen viestinnän kehittyessä. Esittelen myös erään toimintamalliesimerkin, britannialaisen Foto8:n, joka mielestäni on fuusioinut useita medioita yhteen menestyksekkäästi luodakseen toimivan levitysalustan journalistiselle valokuvalle sekä sen parissa toimivalle yhteisölle. Oma näkökulmani tähän on ennen kaikkea ammattivalokuvaajana sekä samanaikaisesti myös innokkaana kuvajournalismin seuraajana.

Valokuva mediana on aina ollut luonnostaan vuorovaikutteessa muiden kommunikaatiovälineiden ja –kontekstien kanssa, ammentaen kuvataiteista ja liikkuvasta kuvasta esiintyen usein yhdessä eri tekstimuotojen kanssa. Valokuvaan liittyvien teknologioiden yhä yleistyessä ja halventuessa on mielestäni luonnollista, että valokuva itsessään yleistyy ja siirtyy vuoropuhelmaan erilaisten verkkoviestintäpohjaisten medioiden kanssa kuvan tuottajien ja kuluttajamäärien kasvaessa, koska tilaa kaikelle ei vain löydy perinteisistä levitysvälineistä, kuten sanomalehtimediaista tai galleriatiloista. Termi media tässä esseessä tarkoittaa nyt ennen kaikkea alustaa, johon tuottaa sisältöä (Internet), sekä myös välinettä, jolla tuottaa sisältöä tai joka voi olla itsessään sisältö (valokuva).

Tämä valokuvan yleistymiseen liittyvä kehitys asettaa kuitenkin tiettyjä ongelmia valokuvan käytölle journalistisessa kontekstissa, varsinkin, kun yksi ammattikuvaaja ei voi millään ehtiä olemaan joka paikassa yhtä aikaa, mutta nimetön kansalaisjournalisti voi kehkeytyä kaikista joilla on esimerkiksi kamerapuhelin, ja jotka sattuvat olemaan oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Tässä ongelmallista yleisellä tasolla on lähinnä se, että kuvajournalisti on yleensä tietoinen siitä, miten kuvaa käytetään ja jollakin tasolla myös sitä, kuinka monella tavalla hänen ottamaansa kuvaa voi tulkita. Kansalaisjournalisti ei tätä tiedosta välttämättä kontekstia yhtä hyvin, jolloin kuvasta voi

jäädä uupumaan moni sellainen asia, jonka kuvajournalisti voisi kokea tärkeänä tilanteen jokseenkin oikeudenmukaiseen taltioimiseen. Henkilökohtaisemmin tämä tarkoittaa sitä, että valokuvajournalisti ammattinimikkeenä on pulassa, kun sen funktio tyrehtyy kansalaisjournalistin ja videokuvaajan jaloissa. Mihin silloin jää kuvajournalisti, ja se dokumentaarinen kuva, jolla omasta mielestäni kuitenkin on vielä tärkeä asema ei vain todistajana toimiessa, vaan yhteiskunnallisten huomionarvoisten asioiden valaisijana ja kommentoijana?

Vuonna 1998 perustettu (Hsu, 2007) Foto8 on kuvajournalismiin ja dokumenttikuvauksen edistämiseen erikoistunut verkosto ja verkottaja, jonka pääasiallisia toimintamuotoja ovat valokuvatarinoiden ympärille keskittyvien verkkosivujen ylläpito, julkaisutoiminta sekä näyttelyiden järjestäminen. Pääasiallisena tavoitteena Foto8:lla on toimia valokuvaajia yhdistävänä tahona, joka informoi ja tukee kuvajournalismista kiinnostunutta yhteisöä sekä julkaisee asiaan liittyvää materiaalia. (Foto8, 2009 [1]).

Foto8:n kaikkein aktiivisin työympäristö on kollektiivin ylläpitämä foto8.com - sivusto, joka jossa julkaistaan kuvasarjoja ja johon päivitetään blogeja, haastatteluja ja arvioita eri valokuvaukseen liittyvistä tapahtumista, kuten näyttelyistä ja festivaaleista. Sivustolla toimii myös kirjakauppa. Tämän lisäksi Foto8 tiedottaa toiminnastaan aktiivisesti myös Twitterin sekä Facebookin välityksellä sekä viikoittaisessa sähköpostiuutiskirjeessä, jossa esitellään uusi kuvareportaasi maailmalta sekä muut viikon aikana nousseet teemat. Verkkotoiminnan lisäksi Foto8 on jo seitsemän vuoden ajan julkaissut kaksi kertaa vuodessa ilmestyvää 8 - lehteä¹, jossa käydään läpi temaattisesti joitakin niitä aiheita ja kuvasarjoja, joita on jo esitelty verkkosivuilla. Tämän lisäksi toimintaan liittyy oleellisesti myös Host - galleriatila Lontoossa, joka on myös erikoistunut nimenomaan kuvajournalistisen tuotannon ja sen ympärille keskittyvien tapahtumien esittelyyn. Vaikka osa sisällöstä siirtyy vapaasti mediasta toiseen, on jokaisella eri kommunikaatiomuodolla kuitenkin aina jotain lisättävää ja tässä mielessä toiminta häilyy jossain cross- ja transmediaalisuuden rajamailla: jos Foto8:aa ajatellaan ennen kaikkea brändinä, voisi se hyvinkin sopia esimerkiksi transmedia- kerronnasta. Cross-media terminä tarkoittaa tässä sitä, että samaa sisältöä tuotetaan useampiin eri medioihin; transmedia- tarinankerronta sitä, että saman tarinan eri osia kerrotaan useissa eri medioissa, jotka täydentävät toisiaan (Weijo, 2009). Hyvänä esimerkkinä sisällöllisestä liikkuvuudesta on brittikuvaja Simon Robertsin viimeisin kirjaprojekti *We English*, joka ollut hyvin esillä eri osissa Foto8:n toimintaa: sen lisäksi, että kirjaa myydään

¹ Aiemmin kirjoitusasu oli Ei8ht (Hsu, 2007).

verkkosivuilla (Foto8, 2009 [4]), ja projekti on myös esitelty HOST- galleriassa, jonka jälkeen sama haastattelu on myös tuotettu verkkoon podcastin muodossa², ja tästä oli tiedotettu yleisesti sekä Twitterissä että Facebookissa. Koska yhteisöllä on käytössään verkkotilaa julkaista haastatteluja, fyysistä tilaa jossa julkaista kirja ja puhua aiheesta sekä verkkokirjakauppa, joka myy kirjoja kansainvälisesti, uskon, että projekti on saanut huomattavasti paljon enemmän huomiota kuin se olisi saanut ilman tämänkaltaista toimijaa.

Foto8 fuusioi vapaasti sitä, kuinka sisältöä tuotetaan: vaikka henkilökuntaa on yhteensä kahdeksan pyörittämässä galleriaa, lehteä sekä verkkosivua ja tuottamassa sinne sisältöä (Foto8, 2009 [1]), tuovat lihaa luiden päälle myös viikoittain vaihtuvan kuvasarja, jonka ulkopuolinen valokuvaaja on tarjonnut julkaistavaksi sekä myös yhteisön ulkopuolisten toimijoiden muiden kirjoittamia juttuja, esimerkiksi World Press Photo 09- kilpailusta raportoi takaisin Paul Lowe, joka johtaa London College of Communication maisteriohjelmaa valokuvajournalismissa ja dokumenttivalokuvauksessa (Lowe, 2009). Tällainen ratkaisumalli jossakin määrin ohittaa Salon (2000, 128) muotoileman ongelman siitä, millainen toimija viestintämonopoliin ja yksittäisten julkaisijoitten välillä voisi parhaiten toimia, jo uskottavuudenkin kannalta. On mielenkiintoista ajatella, miten tällainen toimintamalli myös arvottaa kuvia: kuka määrittelee sitä, mikä loputtomassa kuvavirrassa on huomion arvoista? Tässä tapauksessa vastaus on ehkä kaksiulotteinen: vaikka valinnan tekevätkin palkatut työntekijät, joilla on ammattitaitoa ja tietoutta tämän tietyn genren osalta, nousevat kuvat kuitenkin kuvaajavirrasta, jotka kunnioittavat tätä tiettyä julkaisukanavaa: tällä tavoin yhteisö itse määrittää myös sitä, mitä julkaistavaksi annetaan.

Yksi tärkein osa toimintaa kuvan kannalta ovat kerran viikossa julkaistavat uudet kuvareportaasisarjat, jotka on työstetty multimediaesityksiksi verkkosivuille. Tämä esitystapa on siitä herkullinen tämän esseen kontekstissa, että se antaa kuvareportaasille aikaan sidotun tilan olla olemassa verkossa yhtenäisenä kokonaisuutena, mutta samalla se luo myös kuvalle uusia ulottuvuuksia, kun perinteisen tekstin sijaan kuvat ovat esitelty usein musiikin säestyksellä, ja tietyn aikavälin sisällä, luoden teoksesta lähes elokuvamaisen kokemuksen. Tästä erityisen hyvä esimerkki on 10. heinäkuuta 2009 julkaistu kuvasarja *Tuvalu- Islands on the frontline of climate*

² Podcast on audio - pohjainen tallenne, joka on ladattu verkkoon niin, että kuuntelija voi sen halutessaan tallentaa mille tahansa tietokonepohjaiselle äänentoistolaitteelle, kuten tietokoneelle tai Ipodille, jolloin kuuntelu-aika- tai paikka ei ole verkosta riippuvainen.

*change*³, jonka kuvat on ottanut Panos Pictures kuvatoimiston Robin Hammond. Vaikka projekti lähtökohtaisesti on kuvatarina, on kuvasarja jo ennen Foto8:ssa julkaisua muutettu multimediaformaattiin kuvatoimiston puolesta. (Foto8, 2009 [2]). Näyttää siltä, että kuvat ovat kaikki otettu keskikoon kameralla, kuvat ovat neliön muotoisia aseteltuna kolmen sarjoihin muodostaen laajoja panoraamoja, joiden pinnalla liikkuva kuva vaeltaa ottaen sisään pieniä yksityiskohtia. Tekstiä on käytetty sekä kirjoitetussa että puhutussa muodossa, joissa jaetaan vuoronperään sekä faktaa ilmastonmuutoksen vaikutuksista saarivaltioon sekä ihmisten omia tunteja edessä olevasta muutosta pois kotimaasta, joka on viidenkymmenen vuoden sisällä jäämässä veden alle. Teosta säestää musiikki. Kuvat, jotka itsessään voisivat hyvin olla myös gallerian seinällä ja jotka harkitussa panoraamamaisessa muodossaan ja rauhallisessa kontekstissään eivät edusta kuvajournalismin kaikkein kiireisintä kärkeä vaan hieman harkitsevampaa ja syvemmältä luotaavaa asennetta saavat uutta syvyyttä, kun tarinaan liittyvät tekstit ovat myös esitetty kauniissa ja jopa viihteellisessä muodossa. Tämä myös pakottaa katsojan lukemaan tekstit ja niiden mukana tulevan kuvien sosiopoliittisen kontekstin.

Toinen esimerkki valokuvan ja valokuvaajan fuusioitumisesta muiden medioiden kanssa on bloggaaja nimimerkillä Afghan hound, joka on tällä hetkellä Afganistanissa toimiva valokuvaaja (Foto8, 2009 [3]). On mielenkiintoista, että myös kentällä toimivat kuvajournalistit pystyvät myös nyt kirjoittamaan siitä, mitä he kentällä näkevät: vaikka lukija ei tiedä, kuka bloggaaja on ja onko seuraava lehdessä esiintyvä kuva juuri hänen ottamansa, tuo se sanomalehtien kuvien katseluun uudenlaista syvyyttä. Viimeisin blogi, *Morbid enough?*, julkaistu 5. marraskuuta 2009, käsittelee kuvaajan tunteja ympärillä jatkuvasti kuolevista ihmisistä, miltä tuntuu, kun henkilökohtainen -kansiossa olevissa kuvissa esiintyvät ihmiset voivat hyvinkin olla kuvia kuolleista, hetkenä minä hyvänsä - ja miten tällaisten kuvista, niiden ottamisesta ja julkaisemisesta, voi pyytää rahaa. (Foto8, 2009 [3]).

Sen lisäksi, että Foto8 pyörittää omia verkkosivujaan, käyttää se sosiaalisia medioita tehokkaasti toiminnastaan tiedottamiseen. Foto8 kertoo sekä Twitterin että Facebookin kautta omasta toiminnastaan ja muista uutisista, jotka he uskovat kiinnostavan kuulijakuntaansa, esimerkiksi 7. marraskuuta lähetetty ”Shining acknowledgement 2 Lauren Heinz, Editor of 8 Mag, in 2day's Guardian launch issue "100 yrs of Press Photography"” (twitter.com, 2009, [2]) käsittelee *the Guardian*-lehden liitettä pressikuvan vuosisadasta, jossa oli mainittu 8 -lehden päätoimittaja,

³ Suom. Tuvalu- saaret ilmastonmuutoksen etulinjassa.

Lauren Heinz. 15.10.2009 Twitterissä foto8:lla oli 1472 seuraajaa (twitter.com, 2009 [1]), Facebookissa samana päivänä sillä oli 1475 seuraajaa (Facebook.com, 2009) ja uskoisin, että monet näistä ovat mahdollisesti samoja ihmisiä. Kuitenkin tämä seuraajista muodostuva kollektiivi on varmasti toimijalle tärkeä, sillä uskoisin että iso osa näistä ihmisistä eivät ole vain asiakkaita, vaan myös sisällöntuottajia, valokuvaajia ja bloggaajia sekä muita alan yhteistyökumppaneita. Tällä tavoin Foto8:sta tulee myös tärkeä verkottumistaho, joka voi yhdistää erilaisia sisällöntuottajia muihinkin yhteyksiin. Verkostojen luominen mahdollistaa uusien projektien ja ajatusten synnyn, mutta vahvistaa myös Foto8:n omaa roolia verkottumisen keskellä oleellisena toimijana.

Janne Seppänen (2009) kiteytti Rajat ja Rajapinnat konferenssissa Kiasmassa journalistisen kuvan ongelmia ja kuinka sitä voisi käsitellä: koska kuva ja sen rooli muuttuu, on ehkä tarpeen, että myös valokuvaajat alkavat ajatella kuvaa monipuolisemmin: ei ole enää journalismikuvaa tai taidekuvaa, koska saman kuvan pitää pystyä toimimaan monissa eri medioissa. Samoin valokuvaajien, ja ennen kaikkea kuvajournalistien pitää pystyä enenevässä määrin pyrkiä ajattelemaan töitään teoksina, joilla on useita ulottuvuuksia ja tiloja perinteisen sanomalehtimedioiden ulkopuolella: galleriassa roikkuvan valokuvateoksen hinta on usein tuhatkertainen sanomalehtikuvaan verrattuna. Tässä Foto8 on ollut jopa edelläkävijä laajentaessaan toimintaansa myös printti- ja galleriatiloihin luoden vakavalle kuvajournalismille tilan, missä elää ja josta huomionarvoisia tarinoita on helppo seurata.

Seppäsen aatoksia eteenpäin vieden tahdon lopuksi kiinnittää huomiota muutamiin ongelmakohtiin. Foto8:n kaltainen korkealaatuinen toimija ja eräänlainen genren suojelija on tietenkin erittäin hyvä asia, mutta organisaationa se on kovin pieni, ja sen voimavarat rajalliset. Kuvaajille ei makseta kuvien näyttämistä verkossa, eikä käsittääkseni vielä lehdessäkään ja vasta sitten, kun kuvat pääsevät galleriaan asti on jonkinlainen palkkio mahdollisesti nähtävissä. Ongelmaksi jääkin, kuinka tällaista toimintaa rahoitetaan, koska Foto8 ei ole mitään ilman sen sisällöntuottajia. Ehkä yksi toivoa antava esimerkki on bloggaaja Afghan hound: mikäli kuvajournalisti pystyisi myös toiminnassaan monipuolistumaan niin, että hänelle voitaisiin maksaa myös kirjoittamisesta sekä vaikkapa videokuvan taltioinnista, olisi still - kuvalla mahdollisuus elää siinä sivussa.

Tämän lisäksi maailmassa on loputtomasti hyviä tarinoita, joilla olisi tarve tulla nähdyksi ja keskustelluksi, jotka myös kaipaavat jonkinlaista kuratointia erottuakseen valtavirrasta. Arvelen, että tämä asia ratkaisee itse itsensä: kun teknologiat yleistyvät, yleistyneeseen myös yleinen kuvanlukutaito ja sitä myötä kyky erotella kuhunkin aiheeseen relevantteja kuvia - tosin tämä vaatii myös varmasti jonkinmoista jo kouluajalta alkavaa perustiedon hallintaa erilaisiin medioihin ja mediateksteihin liittyen.

Lähdelistä

BOLTER, J. D, CRUSIN, R. 2000. Remediation: Understanding New Media. MIT Press. Cambridge, Massachusetts.

FACEBOOK.COM. 2009. [WWW]
[<http://www.facebook.com/home.php?ref=home#/pages/Foto8/6065964671?ref=ts> (12.10.2009)]

FOTO8. [1]. 2009. Online/ On print/ On display. [WWW]
<http://www.foto8.com/home/content/view/5/27/> (12.10.2009)

FOTO8. [2]. 2009. Tuvalu- Islands on the frontline of climate change. [WWW]
<http://www.foto8.com/home/content/view/957/172/> (10.11.2009)

FOTO8. [3]. 2009. Afghan hound: Morbid enough? 5.11.2009. [WWW]
<http://www.foto8.com/home/content/view/1027/478/> (7.11.2009)

FOTO8. [4.] 2009. We English by Simon Roberts. [WWW] http://www.foto8.com/item--We-English-by-Simon-Roberts--boot_weenglish.html (12.11.2009)

FOTO8. [5] 2009. Simon Roberts Podcast from Host. [WWW]
<http://www.foto8.com/home/content/view/1020/496/>. (12.11.2009)

HSU, L. 2007. Looking back, looking forwards. [WWW]
<http://www.foto8.com/home/content/view/1/31/> (9.11.2009)

LOWE, P. 2009. World Press Photo 09 by Paul Lowe. 8.5.2009. [WWW]
<http://www.foto8.com/home/content/view/858/216/> (12.11.2009)

SALO, M. 2000. Imageware: Kuvajournalismi mediafuusiossa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B59. Gummerrus. Jyväskylä.

SEPPÄNEN, J. 2009. Rajat ja Rajapinnat- seminaari. Valokuvataiteen ja journalismin rajakäynti. Luento. 3.10. 2009 Kiasma. Helsinki.

TWITTER.COM.[1] 2009. [WWW]
<http://twitter.com/search/users?q=foto8&category=people&source=users> (15.10.2009)

Eveliina Hujanen
MA Valokuvataide
Taideteollinen Korkeakoulu
Syksy 2009

TWITTER.COM. [2]. 2009. [WWW] <http://twitter.com/foto8> (15.10.2009)

WEIJO, H. 2009. Mediakonvergenssi ja transmedia-tarinankerronta. Luento. 10.11.2009.
[WWW] <http://www.slideshare.net/kungfiske/mediakonvergenssi-ja-transmediatarinankerronta-henri-weijo-16102009>) (10.11.2009)